

Geschiedenis Beleven.nl

[Home](#) [Artikelen](#) [In beeld](#) [Nieuws](#) [Dossiers](#)

[Home](#) > [Artikelen](#) > [Het verhaal van Philips in Kamp Vught](#)

Het verhaal van Philips in Kamp Vught

 [Artikelen, Geschiedenis](#)

 woensdag 20 maart 2013

Gevangenen die warm en droog radiobuizen maken voor de oorlogsindustrie. Sabotage. Oogluikend toegestaan. Muziek op de achtergrond, elke dag een warme hap. Alleen in Nederland bestond deze merkwaardige situatie tijdens de Tweede Wereldoorlog. Het verhaal van NV Philips in Kamp Vught.

Door [Simone Timmermans](#)

Gevangenen in de concentratiekampen van de nazi's tijdens de Tweede Wereldoorlog moesten werken. Hard en dwangarbeid vond vrijwel altijd buiten het kamp plaats, in barre omstandigheden. Kamp Vught was een uitzondering, daar werden ze in het kamp zelf tewerkgesteld. Het kamp werd op 13 januari 1943 in gebruik genomen. Durchgangslager Amersfoort was verouderd en Kamp Westerbork barstte uit zijn voegen. Dus een extra kamp in Nederland was, aldus de nazi's, hard nodig.

In Kamp Vught kregen zowel strafgevangenen als joodse gevangenen een plaats. In de ruim 20 maanden van bestaan hebben in het kamp meer dan 31.000 mannen, vrouwen en kinderen gevangen gezeten, waarvan ruim 3000 joden. In anderhalf jaar tijd hebben ruim 3100 gevangenen deel uitgemaakt van het daar werkzame Philips-Kommando met daaronder zo'n 600 joodse gevangenen.

Philips-Kommando

Het gloeilampenconcern Philips was gevestigd in Eindhoven en erg belangrijk voor de werkgelegenheid in de regio. Toen het uitbreken van de oorlog was de top van Philips naar Engeland uitgeweken. Omdat Frits Philips (1905-2000) als reserveofficier in militaire dienst was opgeroepen, bleef hij gedwongen in Nederland. De jonge onervaren Philips kreeg nu de leiding over de onderneming.

Het lukte hem de eerste jaren van de oorlog zijn personeel te vrijwaren van Arbeitseinsatz. Tot op 6 december 1944 werden de Philipsfabrieken in Eindhoven verwoest door een geallieerd bombardement. Duizenden werknemers bleven zonder werk. De Duitsers dreigden een groot deel van hen op te roepen voor inzet in Duitsland.

Iets later kreeg Frits Philips van de Duitsers het dringende verzoek in Kamp Vught een industriële werkplaats te richten. Het verzoek leverde hem een groot dilemma op. Instemmen zou Arbeitseinsatz van eigen personeel betekenen. Instemmen zou óók betekenen dat Philips gevangenen tewerkstelde.

Toch ging hij uiteindelijk akkoord toen de SS-Kampcommandant Chmielevski (1903-1991) bereid bleek te willen voldoen aan een aantal voorwaarden in het belang van de gevangenen. Eind februari 1943 werd de werkplaats

Vanaf december 1941 probeerde Philips zijn joodse werknemers te beschermen door ze in een Speciaal Opdracht Bureau (SOBU) aan het werk te zetten. Pas in augustus 1943 moesten ze toch naar Kamp Vught (foto: philipskommando.nl)

Vier maanden later werkten 500 mannen, allemaal politieke gevangenen, in de Speciale Werkplaats B 677. Ze samen het Philips-Kommando. Begin 1944 waren dat er 1200, waaronder 600 joodse gevangenen, voornamelijk vrouwen. Kampcommandant Chmielevski was trots op de werkplaats. Frits Philips bleef ambivalent staan ten opzichte van zijn eigen toezegging. Hij zou zijn betrokkenheid later de “merkwaardigste activiteit gedurende de Duitse bezetting” noemen.

Philipprak

Het leven in Kamp Vught was voor de gevangenen van het Philips-Kommando iets draaglijker dan voor de overige gevangenen. Dankzij de gestelde voorwaarden hield het bedrijf lange tijd zelf de leiding in de werkplaats en bleef zelf waaruit de werkzaamheden zouden bestaan.

Elke dag om vier uur kregen deze gevangenen op hun werkplek een warme maaltijd van Philips. Vaak leidde dit tot strijd om de laatste lik ‘Philipprak’. Net als de andere gevangenen in het kamp mocht ook het Philips-Kommando pakketjes van het thuisfront ontvangen. Dat leverde, samen met de Philipprak, voldoende eten op.

Slaapruimte in Kamp Vught. (foto: Wikimedia)

De gevangenen konden droog en warm werken zonder inmenging van bewakers. Velen namen daarom op de loof dat sommige producten voor de nazi's bestemd waren. Radiobuizen en knijpkatten bijvoorbeeld. Andere producten zoals scheerapparaten, waren voor de lokale markt bestemd. Naast de feitelijke productie waren er ondersteunende afdelingen zoals een schrijfkamer en een tekenkamer. Zelfs tuinders werkten bij ‘de Philips’. Zij deden ‘nuttig’ zonder iets te produceren.

Af en toe deden de gevangenen een dutje of saboteerden hun werk. Voormalig gevangene mevrouw Van den Boven Steensma gniffelt in een interview: “Een knijpkat in elkaar zetten was ontzettend leuk. Maar het was ook wel l... zo'n ding af en toe een heel klein deukje mee te geven zodat het op den duur niet meer zo goed liep. Het was kruimelwerk, maar het gaf je -zoals ze dat nu zouden zeggen- een kick.” De leiding tolereerde deze houding ook.

Philips-joden naar Auschwitz

De relatieve veiligheid die de Philips-werkplaats de gevangenen bood, duurde tot het voorjaar van 1944. Eind april werden 250 mannen van het Philips-Kommando, waaronder vrijwel alle leidinggevenden, naar Dachau gevoerd.

week later moesten alle 500 joodse werkers, voornamelijk vrouwen, op transport naar Auschwitz.

Op het beruchte perron van Birkenau werd de groep herkend: “Das ist die Philips-Gruppe.” Een van de meegevoerde SS'ers droeg papieren bij zich waarop stond dat de gevangenen ‘Facharbeiter’ waren. Vrijwel alle Philips-joden werden vervolgens gespaard voor de gaskamers, verlieten Auschwitz en werden tewerk gesteld in de oorlogsindustrie, voor radiobuizen. Driekwart van de joodse gevangenen in het Philips-Kommando wist hierdoor de oorlog te overleven.

In Kamp Vught werden door het Philips-kommando o.a. radiobuizen en knijpkatten (links) gemaakt. Rechts een doosje dat door gevangene G. Wind is gefabriceerd. (foto's: Collectie NMKV en Philips-kommando.nl)

De Schindler van Vught?

Na de oorlog is verschillend geoordeeld over de keuzes van Frits Philips. Was hij de Nederlandse Oskar Schindler? Of was het Philips puur om bedrijfsbelang te doen geweest? Dat laatste lijkt onwaarschijnlijk. Hoewel het Philips-Kommando voor een stukje continuïteit voor het bedrijf heeft gezorgd, leverde deze speciale werkplaats het bedrijf bepaald geen winst op. Frits Philips zegt zelf vooral iets voor de gevangenen in Vught te hebben willen doen. Vrijwel zijn uiteindelijk gered: 382 van de 496 joden die in juni 1944 in het Kommando zaten overleefden de oorlog. In 1996 Frits Philips met de Yad-Vashem-onderscheiding voor hulp aan de joden.

Veel overlevenden vroegen zich indertijd af hoe ze in het massavernietingskamp Auschwitz gespaard zijn gebleven. Heeft Philips de groep bescherming geboden? Mogelijk heeft de Duitse toezichthouder op Philips de SS-Arbeiders ingelicht dat het zonde zou zijn om deze geschoolde arbeidskrachten verloren te laten gaan, juist nu de Duitse oorlogsindustrie hen zo goed kon gebruiken. Dat het hier om puur zakelijke argumenten zou zijn gegaan, maar de joodse overlevenden niets uit. Zij waren dankbaar het geluk te hebben gehad deel uit te maken van het Philips-Kommando.

Wachttorens en prikkeldaad: de stille getuigen van Kamp Vught (foto: Wikimedia)

Verder kijken en lezen

- Meer artikelen over de [Tweede Wereldoorlog](#) of de [Holocaust](#) op [GeschiedenisBeleven.nl](#)
- Lees ook het artikel over [vrouwenkamp Ravensbrück; een vergeten kamp?](#)
- Bekijk de [website](#) over het Philips-Kommando en de aflevering van [Andere Tijden](#)
- [Het Philipskommando in Kamp Vught \(2003\)](#), P.W. Klein en Justus van de Kamp.
- [Licht in het Donker. Het Philips-Kommando in Kamp Vught. Belevnissen en achtergronden\(2009\)](#), D.B.

©GeschiedenisBeleven.nl, redacteur: Simone Timmermans, eindredacteur: Lenie Hanse-Bolle, beeldredacteur: Marjolein van der Vlies, foto's: Nationaal Archief, Wikimedia, NMKV en Philips-Kommando

TAGS 20E EEUW, HOLOCAUST, KAMP VUGHT, NOORD-BRABANT, SIMONE TIMMERMANS, TWEDE WERELDOORLOG

Leestips

Schrijven over een foute ouder

Lou de Jong: het geweten van Nederland

Alfred Hitchcock in close-up

Herschel Grynszpan: meer dan een voetnoot alleen

De bende van Picasso – waar gebeurde?

Het Engelse Rijk: hoe de Eerste Wereldoorlog Groningen kw...

Felix Salten: van porno naar Bambi

Neutraal Moresnet: een mijn als bestaansrecht

De Acteur en de Dictator

Bakvisromans: meisjesboeken met wijze lessen

Oud en Nieuw op de Atlantikwall

Feit en fictie in de dramaserie P. Blinders

POPULAIRE ARTIKELEN

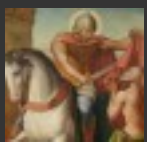
Een korte geschiedenis van de selfie

© dinsdag 25 februari 2014

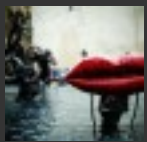
De Pentagon Papers: lekken met engelengeduld

© vrijdag 4 oktober 2013

Sint Maarten: een middeleeuws idool

© vrijdag 9 november 2012

Stravinsky fontein: kleur, klank en liefde

© dinsdag 6 augustus 2013

KIES EEN ONDERWERP

Artikelen

Erfgoed

Film

Fotoserie

Geschiedenis

In beeld

Kunst

Nieuws

Oudheid

Taal

Uitgelicht

Video

Vijf Vragen

ZOEKEN

Search

Alle inhoud

Zoeken